

Щоб допомагати налагодженню контактів між польськими та українськими фірмами і передавати польським підприємцям інформацію про український ринок, Торгово-економічний відділ опрацьовує чимало інформаційних матеріалів, приймає економічні місії з Польщі, бере участь у виставках на території України. Для прикладу зазначимо, що галуззю, в якій можуть суттєво зрости українсько-польські обороти, є галузь виробництва і збуту будівельних матеріалів. З одного боку, будівництво та ремонту житла в Україні розвивається і є дуже перспективним, а з іншого – польські будівельні матеріали пропонують у дуже великому асортименті, високої якості та за доступними цінами.

Висновки. Україна та Польща є сусідами, мають спільну історію народів, подібні геоекономічні інтереси та стратегічні цілі. На даному етапі економічна співпраця між двома державами відбувається досить активно, про що свідчать проведення різноманітних економічних форумів, зустрічей на вищому та найвищому рівнях, підписання угод та договорів про економічну співпрацю.

Потенціал взаємної торгівлі Польщею використовується значно ефективніше, ніж Україною, через що сформувалася помітна асиметрія у торговельно-економічних зв'язках, це потрібно досліджувати та впливати на державному рівні. Двостороннє економічне співробітництво варто розвивати, активізувати та інтенсифікувати, тому що обидві країни володіють потужним потенціалом для розвитку взаємовигідних економічних відносин.

УДК 339.542.22

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна підтримка українського експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/torg_econ_vidn/ukr/7401.html.
2. Макаренко Є. Україна і Польща в процесах євроінтеграції / Є. Макаренко // Актуальні проблеми МВ. – 2005. – Вип. 55. – Ч. 2. – С. 3–9.
3. Макаренко Є.А. Українсько-польське міжнародне співробітництво: реалії і динаміка XXI століття / Є.А. Макаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць. – 2004. – Вип. 48. – Ч. 1. – С. 3–9.
4. Павліха Н.В., Марчук Ю.В. Українсько-польське економічне співробітництво: сучасний стан та перспективи розвитку: науковий часопис Інституту Польщі Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки / Н.В. Павліха, Ю.В. Марчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2011/10/25/83/>.
5. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Тодоров І.Я. Співпраця України та Польщі: військово-технічний вимір / І.Я. Тодоров // Історичні і політологічні дослідження; гол. ред. П.В. Добров. – Донецьк, 2009. – № 3–4. – С. 240–246.
7. Poland remain sakey partner for Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://icps.com.ua/en/poland-remains-a-key-partner-for-ukraine/>.
8. Shevchenko M. PERSPECTIVES OF ECONOMIC COOPERATION BETWEEN POLAND AND UKRAINE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/MicroCAD/2015/S23/2015_5_Tezisy_sbornik_part4_2015_202.pdf.
9. Shevchenko M. POLISH – UKRAINIAN FOREIGN TRADE RELATIONS: CURRENT SITUATION [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kpi.kharkov.ua/archive/microcad/2013/s23/POLISH –UKRAINIAN%20FOREIGN%20TRADE%20RELATIONS%20CURRENT%20SITUATION.pdf](http://www.kpi.kharkov.ua/archive/microcad/2013/s23/POLISH%20UKRAINIAN%20FOREIGN%20TRADE%20RELATIONS%20CURRENT%20SITUATION.pdf).

Іванов Є.І.

*провідний науковий співробітник
Центру економічного моделювання
Державного науково-дослідного інституту інформатизації
та моделювання економіки*

МЕГАРЕГІОНАЛЬНІ ТОРГОВЕЛЬНІ УГОДИ: ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПОТЕНЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНУ ТОРГІВЛЮ

Статтю присвячено аналізу сучасного феномену активізації міжнародних інтеграційних процесів у формі мегарегіональних торговельних угод. Визначено сутність та характерні особливості цих угод, що визначають їх принципову відмінність від традиційних механізмів торговельної лібералізації на двосторонньому рівні. Окреслено потенційний вплив від укладання мегарегіональних торговельних угод на розвиток світової торгівлі та системи міжнародного торгового права в рамках СОТ.

Ключові слова: Транстихоокеанське партнерство, Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство, лібералізація, Світова організація торгівлі.

Іванов Е.И. МЕГАРЕГИОНАЛЬНЫЕ ТОРГОВЫЕ СОГЛАШЕНИЯ: ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ И ПОТЕНЦИАЛЬНОЕ ВЛИЯНИЕ НА ГЛОБАЛЬНУЮ ТОРГОВЛЮ

Статья посвящена анализу современного феномена активизации международных интеграционных процессов в форме мегарегиональных торговых соглашений. Определены сущность и характерные особенности этих соглашений, определяющих их принципиальное отличие от традиционных механизмов торговой либерализации на двустороннем уровне. Определено потенциальное влияние от заключения мегарегиональных торговых соглашений на развитие мировой торговли и системы международного торгового права в рамках ВТО.

Ключевые слова: Транстихоокеанское партнерство, Трансатлантическое торговое и инвестиционное партнерство, либерализация, Всемирная торговая организация.

Ivanov E.I. MEGA REGIONAL TRADE AGREEMENTS: BASIC TERMS AND POTENTIAL IMPACT ON GLOBAL TRADE

The article deals with the modern phenomenon of international integration processes intensification in the form of mega-regional trade agreements. The nature and characteristics of these agreements defining their fundamental difference from traditional mechanisms of bilateral trade liberalization are revealed. The potential impact of the conclusion of mega-regional trade agreements on world trade and the system of international trade law at the WTO are outlined.

Keywords: Trans-Pacific Partnership, Transatlantic Trade and Investment Partnership, liberalization, World Trade Organization.

Постановка проблеми. Поглиблення процесів глобалізації світового господарства призвело до появи якісно нової форми міжнародної економічної інтеграції, що знайшла своє втілення у мегарегіональних інтеграційних угрупованнях. Під такими угрупованнями на сьогодні розуміють Транстихоокеанське партнерство між США і країнами Південно-Східної Азії (Trans-Pacific Partnership – TPP), а також Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство між ЄС та США (Transatlantic Trade and Investment Partnership – TTIP). Характерними особливостями, що відрізняють ці домовленості від звичайних угод про вільну торгівлю, є значна економічна вага учасників переговорів на світовому ринку та надзвичайно широке коло охоплених інструментів регулювання міжнародних економічних відносин. Відтак, поширення практики укладання мегарегіональних торгових угод може докорінно трансформувати існуюче глобальне торговельне середовище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів міжнародної економічної інтеграції присвячено низку ґрунтовних наукових праць визнаних вітчизняних учених-економістів, зокрема Н.М. Грущинської [1], Н.З. Щербатої [2], А.А. Мазаракі [3], Т.М. Мельник [4] І.Ю. Гужви [5] та ін. Ними опрацьовано і висвітлено фундаментальні теоретико-методологічні засади розвитку інтеграційних процесів в умовах глобалізації та інтернаціоналізації світової економіки, запропоновано ефективні механізми інтеграції національної економіки України до світового господарства. Віддаючи належне науковим напрацюванням з цієї проблематики, необхідно наголосити на тому, що динамічний розвиток принципів та форм організації інтеграційних угруповань обумовлює необхідність подальших досліджень.

Мета статті полягає у виявленні особливостей інтеграційних процесів сучасності в рамках мегарегіональних торговельних угод, а також визначенні їх потенційного впливу на подальший розвиток міжнародної торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Переговори щодо укладання угоди про *Транстихоокеанське партнерство* (ТТП) тривали починаючи з 2006 р. між країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону (США, Канадою, Мексикою, Японією, Австралією, Новою Зеландією, Малайзією, Сінгапуром, В'єтнамом, Брунеєм, Чилі та Перу) відносно різних питань економічної політики. Угоду було підписано 4 лютого 2016 р., вона набуде чинності після ратифікації всіма підписантами або після проходження двох років із дня підписання, якщо її буде ратифіковано країнами, сумарний ВВП яких складає понад 85% ВВП усіх членів Транстихоокеанського партнерства.

Договірні сторони ТТП відрізняються економічною і демографічною різноманітністю. У країнах ТТП проживає близько 40% світового населення. На ці держави припадає приблизно 60% глобального ВВП, а обсяг торгівлі між партнерами по угоді в 2012 р. склав більше 2 трлн. дол. США [6].

Цілями укладання угоди про ТПП є зниження рівня митних тарифів, усунення нетарифних бар'єрів у торгівлі, створення спільної правової основи для захисту прав інтелектуальної власності, формування діагональної кумуляції у визначенні країни походження товарів, відкриття ринку державних закупівель, посилення стандартів для трудового та екологічного права тощо. Це повинно сприяти широкій лібералізації торгівлі товарами і послугами з метою зростання обсягів торгівлі та

інвестицій між країнами – партнерами ТПП, що формуватиме додаткові стимули для впровадження інновацій, створення і збереження робочих місць та економічного розвитку в цілому.

Відповідно до поставлених цілей, проект угоди про ТПП містить такі основні розділи [7, с. 14–15]:

1. Доступ на ринки сільськогосподарської та промислової продукції. Розділ містить положення про усунення митних тарифів на імпорту товарів для 90% тарифних ліній (інші тарифи також переважно знизяться до нуля через невеликий проміжок перехідного періоду), визначення процедури ліцензування експортних та імпортованих операцій, а також перелік заходів зі спрощення процедур торгівлі в регіоні;

2. Торговельні послугами. Розділ передбачає практику лібералізації торгівлі послугами, зворотню принципам ГАТС. Це означає, що сторони складатимуть перелік не тих видів послуг, торгівлю якими вони готові лібералізувати, а список видів послуг, за якими вони хочуть зберегти винятки з режиму вільної торгівлі. Особливу увагу приділено лібералізації фінансових послуг, включаючи страхування і пов'язані з ним послуги, банківські послуги та інші послуги фінансового спрямування, що виокремлені в окремій главі.

3. Державні закупівлі. Розділ містить як загальні принципи дотримання процедур державних закупівель, так і спеціальні зобов'язання щодо їх проведення на міжнародному рівні. Передбачається створення конкурентного середовища на регіональному ринку державних закупівель при дотриманні перехідних положень для країн, що розвиваються.

4. Інші питання доступу на сільськогосподарські ринки. Розділ присвячено технічним бар'єрам у торгівлі (ТБТ) та санітарним і фітосанітарним заходам (СФЗ). Наприклад, стосовно ТБТ угода містить положення, які дають змогу суб'єктам ЗЕД звертатися за послугами перевірки якості продукції, інспектування виробничих приміщень та сертифікації продукції не лише до внутрішніх, але й до іноземних надавачів цих послуг. Також у розділі йдеться про встановлення специфічного режиму регулювання торгівлі тютюновими виробами, а також питанням розвитку конкурентного середовища на ринку продовольчої продукції.

5. Торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Розділ містить положення щодо посилення прав інтелектуальної власності, які були внесені до порядку денного багатосторонніх переговорів Доха-раунду стосовно розширення угоди ТРІПС, але досі не затверджені в рамках СОТ. Також розроблено низку новітніх положень, зокрема щодо:

а) патентів (патентуванню підлягатимуть створені за допомогою генної інженерії види рослин і тварин, діагностичні, терапевтичні та хірургічні методи лікування людей і тварин, тривалість дії патенту продовжуватиметься на час, необхідний для завершення всіх юридичних процедур з його оформлення);

б) фармацевтичної продукції (забезпечення ексклюзивного захисту інформації про клінічні дослідження та складники фармацевтичної продукції, автоматична сертифікація хімічних складників фармацевтичної продукції в усіх країнах ТПП, якщо вони були сертифіковані в одній з них);

в) авторського права (розширення авторських прав юридичних осіб у часі з передбачених ТРІПС 70 років до 90–120 років, удосконалення існуючих правових інструментів захисту авторського права, розширення повноважень органів митного та прикордонного контролю щодо накладання штрафів та

порушення кримінальних справ у випадку підробки товарних знаків, піратства, незаконного привласнення комерційної таємниці тощо).

6. Правила визначення країни походження. Розділ передбачає формування діагональної кумуляції в рамках ТПП. Таким чином, якщо одна країна – член ТПП використовує проміжну продукцію з другої країни – члена ТПП для виробництва у себе кінцевого товару, вона зможе продати цей кінцевий товар третій країні – члену ТПП як такий, що походить із неї, навіть якщо товар не зазнав значного рівня обробки. Передбачається, що це стимулюватиме розвиток виробничо-збутових мереж у рамках інтеграційного об'єднання;

7. Інвестиції. Розділ включає положення щодо захисту інвестицій, недопущення дискримінації інвесторів, заборону державного втручання у сферу іноземних інвестицій, яке спотворює умови міжнародної торгівлі, положення щодо урегулювання суперечок між інвесторами та урядом.

8. Конкурентна політика. Розділ охоплює питання розбудови нормативно-правового та інституційного середовища захисту ринкової конкуренції, процесуальної справедливості законодавства у сфері конкуренції, проблеми захисту прав споживачів.

9. Захист навколишнього середовища. Розділ містить положення щодо умов морського рибальства, збереження біологічного різноманіття, запобігання інвазії чужорідних видів тварин і рослин, змін клімату, екологічних товарів і послуг тощо.

10. Інші положення. Угода передбачає вирішення низки додаткових питань, яким приділятимуться окремі глави у вищезазначених розділах. Це положення про діяльність державних підприємств, електронну торгівлю, глобальні ланцюги доданої вартості, функціонування малих та середніх підприємств.

Наприклад, у сфері електронної торгівлі ТТП містить низку правил, що гарантують вільне поширення інформації завдяки зниженню обмежень на розміщення серверів. Угода допомагає роз'яснити положення щодо контенту, заборонає вимагати надання вихідного коду програмного забезпечення і гарантує невведення мит на цифрову продукцію, що поширюється через мережу Інтернет [8, с. 7].

Безумовно, основний вплив на формування торговельних потоків у рамках мегарегіонального інтеграційного об'єднання матимуть США, Канада та Мексика, на які припадає 58% зовнішньоторговельного обороту ТПП, тоді як взаємний товарообіг між рештою країн угруповання без урахування Японії складає всього 9% зовнішньоторговельного обороту ТПП [9, с. 10–11]. Через те, що США, Канада та Мексика ще в 1992 р. здійснили значну взаємну тарифну лібералізацію, сформувавши НАФТА, очікується, що скасування ввізних мит у рамках ТПП не виступатиме основним фактором пошквалювання торгівлі в регіоні. Згідно з розрахунками експертів [10], вигоди для учасників об'єднання від скасування мит будуть незначними: зростання ВВП для всіх країн-членів очікується на рівні, нижчому за 1%, найбільшим воно буде у Новій Зеландії (0,97%), найнижчим – у Канаді (0,02%), ВВП Чилі та Перу знизиться, відповідно, на 0,13% і 0,04%.

Натомість потенційний вплив ТПП на розвиток країн регіону є набагато значнішим при врахуванні лібералізації у сфері нетарифного регулювання. За оцінками експертів Інституту міжнародної економіки США [11], до 2025 р. загальний ВВП країн ТПП унаслідок зниження нетарифних бар'єрів зросте на 0,75%, при цьому зростання за країнами буде нерів-

номірним і становитиме від 0,4% у США до 13,6% у В'єтнамі. Зростання експорту за таких умов буде набагато більшим і складе від 2,5% в Чилі до 37% у В'єтнамі, якщо останній зможе стати регіональним центром у виробництві текстилю та одягу.

З іншого боку, через дію ефекту відхилення торгівлі при формуванні інтеграційних об'єднань також очікується певний негативний вплив ТТП на національні доходи країн, що не приєдналися до нього (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка потенційних збитків від набуття чинності ТТП для країн, що не приєдналися до нього

Країни / регіони	Збитки	
	млрд. дол. США	% від ВВП
Китай	34,7	0,2
ЄС	3,7	0,0
Корея	2,8	0,1
Індія	2,7	0,1
Таїланд	2,4	0,1
Індонезія	2,2	0,1
Росія	1,4	0,0

Джерело: [12, с. 10]

Однак даний негативний вплив буде доволі несуттєвим. Найбільших збитків зазнає Китай (34,7 млрд. дол. США), але вони становитимуть усього 0,2% його ВВП. Зважаючи на стрімку динаміку розвитку економіки, Китаю знадобиться лише 11,2 днів економічного зростання, щоб нівелювати ці збитки.

Що стосується *Трансатлантичного торговельного та інвестиційного партнерства* (ТТП), то на його учасників – ЄС і США – припадає майже 41% світового товарного експорту, 63% здійснених прямих іноземних інвестицій та 46% світового ВВП [13]. Узгодження позицій сторін у рамках даної угоди триває з липня 2013 р. і відбувається досить стрімкими темпами, адже до липня 2015 р. уже мали місце десять раундів переговорів. Цілі сторін є далекосяжними й амбітними, вони полягають не лише в досягненні тарифної та нетарифної лібералізації, а й у гармонізації правил та стандартів регулювання торгівлі, інвестицій та ринків державних закупівель.

Як це характерно для всіх мегарегіональних угод, переговорний процес щодо створення ТТП є значною мірою непрозорим, більшість документів проходить під грифом «таємно». Наразі відомо, що ТТП складатиметься з трьох основних частин [7, с. 16]:

1. Доступ до ринків – стосується таких аспектів, як скасування всіх мит на промислову та сільськогосподарську продукцію за винятком найбільш чутливих товарних груп, узгодження правил визначення країни походження товарів, а також лібералізації торгівлі послугами. Для захисту найбільш чутливих товарів сторони розглядають можливість застосування безмитних тарифних квот (обнуління мита в межах квоти і залишення мита на початковому рівні поза межами квоти) та перехідні періоди.

2. Регуляторна практика та нетарифні бар'єри – передбачає досягнення сумісності та вирівнювання систем регулювання зовнішньоекономічної діяльності у США та ЄС, що полягає у спрощенні та гармонізації існуючих регуляторних практик, а також створенні механізмів співпраці щодо розробки і впровадження спільних регуляторних практик у майбутньому. Такі механізми передбачається створити на основі Форуму високого рівня співпраці з регуляторних питань між

США та ЄС (US-EU High-Level Regulatory Cooperation Forum – HLRFCF), додатково залучивши до нього технічних спеціалістів та інших зацікавлених сторін. Дане нововведення має на меті пошук спільних підходів до регулювання у сфері новітніх технологій, зокрема електричних автомобілів, нанотехнологій, електричних мереж системи Smart-grid, інформаційних технологій, кібербезпеки тощо.

3. Правила – охоплює особливості законодавчого урегулювання решти обговорюваних питань міжнародної торгівлі та інвестицій, які становлять значний інтерес для сторін:

- установа системного діалогу щодо питань торговельного захисту (застосування антидемпінгових та компенсаційних заходів);

- захист інвестицій – включатиме найвищі ступені лібералізації (вільний переказ коштів, справедливий і рівноправний режим та рівні умови для інвестиційних компаній) і водночас найвищі ступені захисту інвестицій (захист від експропріації, захист у суперечках між інвестором та державою), наявні у законодавстві кожної з країн;

- державні закупівлі – розширюватиме норми Угоди СОТ про державні закупівлі стосовно взаємного доступу сторін до державних закупівель, поширюючи цей доступ на сферу громадського будівництва і комунальних послуг та розширюючи коло осіб, які зможуть брати участь у державних закупівлях;

- права інтелектуальної власності та географічних зазначень – передбачає доповнення положень ТРІПС у сфері цифрових технологій та обміну інформацією. Також ставить питання посилення обміну товарами і послугами, захищеними авторськими правами з метою підтримки інновацій;

- сталий розвиток – особливу увагу приділяє заходам зі спрощення та розвитку торгівлі екологічно чистою продукцією, товарами з низьким вмістом вуглецю, товарами, виробництво яких є енерго- чи ресурсозберігаючим. Серед інших містить положення щодо посилення відповідальності і боротьби з незаконним вирубуванням лісів та несанкціонованим рибним промислом.

Таким чином, новаторське значення ТТІП полягає у модернізації та оновленні підходів до міжнародного співробітництва, адже концепція ТТІП передбачає застосування більш широких підходів, ніж визначають класичні режими торговельної лібералізації у межах зон вільної торгівлі, які традиційно передбачають скасування (чи суттєве зниження) тарифів та відкриття окремих ринків послуг. ТТІП охоплює всі ключові сфери торгівлі та інвестицій та орієнтоване на максимальну синергію США і ЄС у стимулюванні економічного зростання, зайнятості населення та розвитку інновацій.

Однак наразі залишаються деякі проблемні питання, які стримують переговорний процес та ускладнюють досягнення консенсусу. Неузгодженими питаннями, які виступають перешкодою для підписання ТТІП, є такі [14, с. 24–25]:

- вразливим залишається питання безпеки харчових продуктів, вирощування генетично модифікованих рослин та стандартів здоров'я тварин, адже в ЄС із цих питань діють набагато суворіші вимоги, а неприйняття ними генно-модифікованих продуктів є категоричним на відміну від більш ліберальної позиції США;

- ЄС наполягає на більш суттєвій лібералізації ринку фінансових послуг та включенні до Угоди про Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство положення про координацію регулювання фінансового сектору, проти чого виступають США;

- ЄС наполягає на юридичному визнанні в США інтелектуальної власності за принципом географічних зазначень, однак у законодавстві США не існує поняття «географічне зазначення», тому вони виступають проти такого підходу і вимагають від європейських партнерів погодитися реєструвати торговельні зазначення як торгові марки;

- згідно з проектом Угоди ТТІП, сторонам у сфері державних закупівель повинен бути наданий взаємний доступ на всіх рівнях (національному, регіональному та місцевому), однак федеральний уряд США не може гарантувати надання такого доступу на всіх рівнях, оскільки в окремих штатах діють власні положення з даного питання.

Розглядаючи можливі наслідки від набуття чинності ТТІП у разі подолання між сторонами всіх суперечностей, необхідно зазначити, що попри значну увагу даної Угоди до питань тарифної лібералізації, скасування чи істотне скорочення мит, за оцінками експертів [15, с. 4], не призведе до значної активізації торговельно-економічної співпраці США та ЄС. Уже нині середня ставка ввізного мита США по відношенню до товарів з ЄС складає 2,2%, а відповідна ставка ЄС стосовно США – 3,3%. Тому незначні зміни від тарифної лібералізації можливі лише стосовно чутливих товарних груп, щодо яких встановлені тарифні піки.

Натомість набагато більший ефект від активізації торгівлі матиме передбачене в ТТІП усунення нетарифних бар'єрів, адже ці бар'єри у двосторонній торгівлі США та ЄС перебувають на рівні від 19% до 73% в адвалерному еквіваленті залежно від товарних груп. Передбачається, що повноцінна реалізація положень ТТІП сприятиме скороченню цих показників удвічі. Якщо це станеться, потенційний приріст ВВП США складе 0,28%, для ЄС – 0,72%. За втілення менш амбітного сценарію (нетарифні бар'єри будуть знижені всього на чверть) прогнозоване зростання ВВП США становитиме 0,13%, а ЄС – 0,32% [16].

Розглядаючи існуючі на даний час розрахунки впливу ТТІП, так само як і ТТІ, на макроекономічні показники країн, необхідно пам'ятати, що вони були зроблені до того, як стали відомі всі деталі обох угод, тому їх результати слід сприймати як загальну оцінку динаміки розвитку сторін унаслідок лібералізації торговельно-економічних відносин на мегарегіональному рівні.

Насамкінець варто принципово зазначити, що основний вплив підписання обох мегарегіональних угод матиме насамперед на глобальні умови торгівлі. Завдяки величезній економічній вазі країн, які формують ці об'єднання, і особливостям положень угод, які вийшли далеко за рамки існуючих у СОТ, ТТІ і ТТІП мають потенціал значно розширити міжнародну торговельну систему за допомогою вироблення зобов'язань, які спочатку будуть застосовуватися тільки до країн – членів угруповання, однак згодом можуть стати глобальними, адже нові вироблені правила буде складно змінити в рамках багатосторонніх переговорів у СОТ чи інших організаціях. Таким чином, положення угоди про ТТІ і ТТІП визначатимуть подальші умови переговорів Доха-раунду СОТ і значною мірою формуватимуть багатосторонню торговельну систему загалом.

Висновки. Глобалізація світового господарства на сучасному етапі призвела до появи якісно нової форми міжнародної економічної інтеграції – укладання мегарегіональних торговельних угод, які відрізняються надзвичайно великою вагою їх учасників у системі міжнародного руху товарів, послуг, капі-

талу та інвестицій. Їх також характеризує широке охоплення питань міжнародного регулювання торговельно-економічних відносин, що виходить далеко за рамки існуючих норм і положень СОТ. Завдяки цьому Угоди про Транстихоокеанське партнерство і Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство можуть стати ядром формування нових правил і умов функціонування глобального торговельного середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Грущинська Н.М. Теоретичні основи європейської економічної інтеграції України: [монографія] / Н.М. Грущинська. – К.: Видавець Корбуш, 2008. – 232 с.
2. Щербата Н.З. Зовнішньоекономічна політика Європейського Союзу в зонах вільної торгівлі: [монографія] / Н.З.Щербата. – Луцьк: ВНУ ім. Л. Українки, 2011. – 199 с.
3. Структурна переорієнтація зовнішньої торгівлі у системі факторів економічного зростання: [монографія] / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.А.Мазаракі. – К.: КНТЕУ, 2011. – 651 с.
4. Мельник Т.М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: [монографія] / Т.М. Мельник. – К.: КНТЕУ, 2007. – 395 с.
5. Гужва І.Ю. Україна в глобальній торгівлі: [монографія] / І.Ю. Гужва. – К.: Зовнішня торгівля, 2015. – 236 с.
6. Williams B.R. Trans-Pacific Partnership (TPP) Countries: Comparative Trade and Economic Analysis / B.R. Williams. – 2015. – Mode of access: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R42344.pdf>.
7. Mega-Regional Trade Agreements: Game Changers or Costly Distractions for the World Trading System / World Economic Forum. – Geneva: WEF, 2014. – 50 p.
8. Эльмс Д. Договор о ТТП подписан: что дальше? / Д. Эльмс // Мосты. – 2016. – Вып. 1. – С. 4–8.
9. Draper P. Mega-regional Trade Agreements: Implications for the African, Caribbean, and Pacific Countries / P. Draper, S. Lacey, Y. Ramkolowan. – Brussels: Ecipe Occasional Paper, 2014. – 53 p.
10. Cheong I. Negotiations for the Trans-Pacific Partnership Agreement: Evaluation and Implications for East Asian Regionalism / I. Cheong – 2015. – Mode of access: <http://www.adbi.org/files/2013.07.11.wp428.trans.pacific.partnership.east.asian.regionalism.pdf>.
11. Petri P.A. The Trans-Pacific Partnership and Asia-Pacific Integration: Policy Implications / P.A. Petri, M.G. Plummer. – 2015. – Mode of access: <http://www.iie.com/publications/pb/pb12-16.pdf>.
12. Эвенетт С. Последствия ТТП для стран, не участвующих в соглашении / С. Эвенетт // Мосты. – 2016. – Вып. 1. – С. 9–12.
13. Merchandise: Trade matrix by product groups, imports in thousands of dollars, annual, 1995-2014 / UNCTAD Stat. – 2015. – Mode of access: <http://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=24741>.
14. Огляд Угоди про Трансатлантичне партнерство з торгівлі та інвестицій між ЄС і США. Серія статей: «Розуміємо ключові питання торговельної політики». Випуск 7 / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – К.: ІЕД, 2015. – 28 с.
15. Fontagne L. Transatlantic Trade: Whither Partnership, Which Economic Consequences / L. Fontagne, J. Gourdon, S. Jean. – Paris: CEPPI Policy Brief, 2013. – 12 p.
16. Koen G.B. Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment – An Economic Analysis / G.B. Koen, J. Francois, M. Thelle and others. – Rotterdam: ECORYS, 2009. – 197 p.